

su ukočene, te samo drijemaju i zijevaju, kad im treba na tom području što s naporom uraditi.

– Tako je.

– A mi smo rekli, da treba oboje imati na dobar i lijep način, ili da im se ne smije davati ni najizabraniji odgoj ni čast ni vlast.

– Točno.

– Što ne, misliš, da će to rijetko biti?

– Kako ne!

e       – Treba dakle prirodu kušati i u onome, o čemu smo tada govorili, to jest u naporu, strahu i u nasladi, pa sada još dakle velimo, što smo tada propustili, naime da je treba vježbati i u mnogim naucima i pripaziti, hoće li moći i najveće nauke svladati ili će sustati kao oni, što sustaju u borbama.

504

– Ta zaista treba tako pripaziti; ali na kakve to misliš najveće nauke?

– Sjećaš se – rekoh ja – da smo tri dijela duše razlikovali i uspoređivali, te odatle određivali pravednost, trijeznost, hrabrost i mudrost.

– Ta ako se ne bih sjećao, ne bi bilo pravo, da slušam ostalo.

– Zar se i onog sjećaš, što je prije toga rečeno?

– Što to?

b       – Govorili smo, da bi to bilo moguće najljepše razmotriti i da bi to jasno postalo tek drugim dužim obilaženjem, ali da se mogu za ono, što je prije rečeno, nadovezati po redu dokazi. I vi rekoste, da je to dovoljno i tako je dakle tada ono rečeno, kako se meni činjaše, nepotpuno, a je li bilo po volji, to ćete reći.

– Ali meni je rečeno točno, a to se činilo zaista i ostalima.

c

– Ali, prijatelju, u takvim stvarima mjera nije primjerena, ako išta zaostaje za bitkom; jer što god je nedovršeno, nije mjera ničega. Ali kadšto se nekima čini, da je to već dosta i da više ništa ne treba tražiti.

– I jako mnogima se tako događa radi lakoumnosti.

– A to se treba događati najmanje čuvaru države i zakonâ.

– Prirodno.

– Takvu čovjeku dakle, druže, treba obilaziti dužim putom, i treba se kod učenja jednako tako mučiti, kao kod vježbanja, ili, kako smo upravo sada govorili, nikada ne će doći do kraja nauke, koja je najveća i koja ga se najviše tiče. d

– Ta zar nije to najveće, nego ima još nešto veće od pravednosti i onoga, što smo raspravili?

– Ima i veće! U tome se ne smije kao sada ogledati samo nacrt, nego se ne smije ništa propustiti da nam izradba bude što savršenija. Ili nije li smiješno, kako kod drugih neznatnih stvari ustrajno nastojimo, da budu što točnije i čišće, a ne tražimo da je za najveće stvari potrebna i najveća točnost? e

– Sasvim sigurno; ali misliš li, da bi te tko pustio a da ne zapita, koji je to nauk koji najvećim nazivaš, i o čemu radi?

– Što prije mislim. Jer često si čuo: da je najveći nauk ideja dobrote, pomoću koje pravednost i ostale kreposti postaju potrebne i korisne. Sada dobro znaš da o tome kanim govoriti, a osim toga znaš, da taj pojam dovoljno ne poznajemo. Ali ako ga ne poznajemo, znaš, da nam bez njega nema nikakve koristi ako bismo ostalo kako i znali, kao što nam ni posjed ne koristi bez dobra. Ili misliš, da je koja korist, ako čovjek sve posjeduje, ali ne dobro? Ili znati sve ostalo osim dobra, a ne znati ništa, što je lijepo i dobro? 505 b

– Zaista, ne mislim.

– Ali zaista i to znaš, da se većini ljudi čini dobrim naslada, a mudrijima da je u spoznaji.

– Kako ne!

– Zatim znaš, da oni, prijatelju, koji to drže, ne mogu kazati, koja je to razumnost, nego su napokon prisiljeni reći: spoznaja dobra.

– Da, to je smiješno.

– Ta kako ne! Predbacuju nam, da ne poznajemo dobra, a opet nam govore, kao da ga poznajemo. Ta kažu, da je dobro c